
SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE ZA 2022 R.

Działania zrealizowane przez CRR w 2022 r.

1. Projekt „Dofinansowanie działalności bieżącej CRR”

Projekt realizowany od I do XII 2022 r. ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w ramach programu mającego na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego.

W ramach projektu wynajęto pomieszczenia biurowe w Radomiu, w których Centralna Rada Romów w Polsce, Centrum Doradztwa i Informacji dla Romów prowadziła swoje biuro oraz realizowała działania rozwijające i promujące kulturę romską oraz działania poradnicze dla Romów. W ramach wykonania zadania zatrudniono pracownika administracyjnego i zorganizowano zajęcia integrujące lokalną społeczność.

W wynajętych pomieszczeniach:

- zapewniono funkcjonowanie biura stowarzyszenia w Radomiu
- kontynuowano działanie redakcji czasopisma „RROM PO DRROM” (wydanie kwartalnika romskiego, projekt sfinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego oraz ze środków Gminy Miasta Radomia i środków własnych CRR)
- kontynuowano działanie Punkt pomocy dla Romów – działanie realizowane przez zatrudnioną w ramach zadania osobę oraz w ramach nieodpłatnej pracy członków i współpracowników CRR (systematyczne udzielanie nieodpłatnych informacji i porad dla społeczności romskiej z Radomia i okolic, pomoc w pisaniu pism, podań, wypełnianiu wniosków)
- zorganizowano spotkania z Romami dotyczące omówienia bieżących spraw lokalnej społeczności
- zorganizowano spotkania integrująco - edukacyjne dla Romów dotyczące historii Romów, nauki j. romskiego, prezentacji tekstów i tradycyjnych pieśni w j. romskim (działanie zrealizowane nieodpłatnie przez członków i współpracowników CRR)
- realizowano część działań związanych z przygotowaniem materiałów na stronę

---

internetową stowarzyszenia

- dygitalizowano wybrane dokumenty dot. historii i tradycji Romów znajdujące się w zasobach CRR

W ramach realizacji zadania częściowo sfinansowano także muzyczne zajęcia integracyjne dla dzieci i młodzieży (15 osób). Zajęcia wokalne i taneczne prezentowały tradycyjny taniec romski oraz tradycyjne piosenki i muzykę romską.

Działania przeprowadzone w trakcie realizacji zadania przyczyniły się do podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej Romów oraz rozwoju i zachowania j. romskiego.

2. Projekt „RROM PO DROM”

Projekt realizowany od I do XII 2022 r. ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz ze środków Gminy Miasta Radomia i środków własnych CRR.

Wydanie numeru 1 kwartalnika "RROM PO DROM" sfinansowano ze środków Gminy Miasta Radomia w nakładzie 500 sztuk. Wydanie numeru 2 i 3 kwartalnika "RROM PO DROM" sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego oraz ze środków Gminy Miasta Radomia, w nakładzie 600 sztuk. Wydanie numeru 4 kwartalnika "RROM PO DROM" sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego oraz środków własnych CRR, w nakładzie 600 sztuk. Dodatkowo każdy numer czasopisma został umieszczony na stronie internetowej stowarzyszenia. Dystrybucja wersji papierowej kwartalnika została połączona z działaniami promocyjno - informacyjnymi podczas spotkań przedstawicieli CRR ze społecznością romską. Czasopismo RROM PO DROM zawierało treści dotyczące szeroko rozumianej kultury i tradycji romskiej. Czasopismo RROM PO DROM umożliwiło czytelnikom dostęp do informacji o historii i kulturze Romów a także do informacji o wydarzeniach kulturalnych i społecznych w Polsce i za granicą. Kwartalnik przyczynił się do wzrostu zainteresowania kulturą i historią Romów, do zachowania i rozwoju umiejętności językowych oraz do rozwoju czytelnictwa. Prezentowane w publikacji treści zachęcały odbiorców do aktywnego udziału

---

w życiu społecznym, kulturalnym i zawodowym. Z uwagi na aktualną sytuację uchodźców wojennych pochodzenia romskiego z Ukrainy w publikacji zawarto wiele treści zachęcających do pomocy Romom z Ukrainy.

3. Projekt „Krzyk pamięci”

Projekt realizowany od I do XII 2022 r. ze środków Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu na rzecz integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030.

Celem i zakładanym rezultatem projektu było przekazanie społeczności większościowej i romskiej informacji o Zagładzie Romów w czasie II wojny światowej, upamiętnienie ofiar i zachowanie w pamięci współczesnych i kolejnych pokoleń historii o zbrodniach wojennych popełnionych wobec Romów.

W ramach realizacji projektu wydrukowano album „Krzyk pamięci” w nakładzie 400 sztuk oraz zorganizowano prapremierę wystawy „Krzyk Pamięci”. Album przedstawia ekspozycję wystawy „Krzyk Pamięci” wraz z dwujęzycznym opisem i opracowaniem graficznym P. Jolanty Markwat. Publikacja została przekazana nieodpłatnie społeczności romskiej, AER, organizacjom romskim, pełnomocnikom ds. mniejszości w woj. mazowieckim, łódzkim, warmińsko – mazurskim, podlaskim i podkarpackim. Dodatkowo album w formacie PDF został umieszczony na stronie internetowej CRR. Ekspozycję wystawy „Krzyk pamięci” zorganizowano w sali udostępnionej nieodpłatnie przez Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galerię „Łaźnia”.

4. Projekt „Strona internetowa CRR”

Projekt realizowany od I do XII 2022 r. ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w ramach Programu na rzecz integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030.

Zadanie polegało na utrzymaniu i systematycznej obsłudze strony internetowej stowarzyszenia. W trakcie realizacji zadania na stronie internetowej były umieszczane nowe treści (średnio 10 miesięcznie) i aktualne publikacje CRR.

Strona internetowa umożliwia systematyczną prezentację działań CRR, niwelowanie stereotypów o Romach, promocję kultury romskiej, promocję działań stowarzyszenia, prezentowanie informacji o historii i bieżących wydarzeniach, rekrutację uczestników wsparcia, nawiązywanie współpracy z nowymi osobami, itp. Istnienie i aktualizacja strony internetowej pozwoliła na dotarcie z informacjami o historii, tradycjach i teraźniejszości Romów do szerszej grupy odbiorców (ok. 25 000 wyświetleń).

5. Projekt „Bajki Romskie”

Projekt realizowany od II do XI 2022 r. ze środków Gminy Miasta Radomia.

Publikacja jest zbiorem zebranych bajek romskich oraz opowieści taborowych. Książka jest narzędziem do utrwalania języka romskiego oraz propagowaniem czytelnictwa wśród dzieci i społeczności romskiej. Publikacja została wydana w nakładzie 400 sztuk i została przekazana odbiorcom nieodpłatnie.

6. Projekt „Mikołajki”

Projekt zrealizowany XII 2022 r. ze środków Gminy Miasta Radomia.

W ramach projektu zorganizowano zabawę mikołajkową dla 50 romskich dzieci, którym przekazano upominki i słodycze.

7. Projekt „Liderki i liderzy romscy przeciwko wykluczeniu”

Projekt realizowany od XI 2021 do VI 2022 r. ze środków programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy z Funduszy EOG.

Projekt był realizowany przez CRR w partnerstwie z Radomskim Klubem Środowisk Twórczych i Galerią „Łaźnia”. Zadanie polegało na opracowaniu 2 książek dobrych praktyk. Pierwsza skierowana do liderek/-ów społeczności romskich, została wydana w formie elektronicznej i papierowej, co pozwoli skorzystać z niej grupom narażonym na wykluczenie cyfrowe. Druga, wydana w formie elektronicznej (PDF) skierowana została do osób reprezentujących samorządy, tworzących i realizujących projekty, programy, strategie przeciwdziałające wykluczeniu społeczności romskiej. Księgi opisują dostępne mechanizmy prawne i sposoby ich wykorzystania do przeciwdziałania wykluczeniu Romów. W 2022 r. zorganizowano 32-godzinne warsztaty

---

podnoszących kompetencje działań liderkich dla Romów oraz 6 warsztatów o samorzecznictwie i budowaniu koalicji, efektywnej współpracy dla przedstawicieli lokalnych społeczności. W warsztatach dla liderów wzięło udział 14 liderek/ liderów romskich z całej Polski. Warsztaty objęły tematy dot. prawa, a ponadto skutecznej komunikacji ze społ. większościowym w środowisku szkoły i lokalnej administracji. Uczestnicy warsztatów nabyli umiejętności korzystania z przysługujących im praw umożliwiających ograniczenie ryzyka marginalizacji Romów poprzez działania dot. edukacji oraz praktyczne umiejętności korzystania z dostępnych w Polsce rozwiązań prawno-administracyjnych. Warsztaty samorzecznictwa i budowania koalicji zapewniły przeszkolenie 90 osób (Romów, przedstawicieli JST, przedstawicieli organizacji pozarządowych). Celem warsztatów była budowa lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu i marginalizacji Romów.

6. Projekt „Sieciowanie, edukowanie, komunikowanie – partycypacja łódzkich mniejszości”

Projekt realizowany przez Stowarzyszeniem „HaKoach i CRR jako partnera od IX 2021 do V 2023 r.

Na podstawie umowy partnerskiej CRR w ramach realizacji projektu odpowiada za przeprowadzenie 88 godzin szkoleń eksperckich dla uczestników/czek projektu, przeprowadzenie szkoleń eksperckich dla przedstawicieli/ek grup zawodowych, współpracę merytoryczną przy tworzeniu książki kontaktów i dobrych praktyk oraz mapy organizacji mniejszościowych.

7. Projekt „Równi Razem”

Projekt realizowany od IX 2022 do III 2024 r. ze środków programu grantowego „Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny” finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny z Funduszy EOG.

Projekt jest realizowany przez CRR w partnerstwie z Radomskim Klubem Środowisk Twórczych i Galerią „Łaźnia”. W ramach realizacji zadania zostaną

---

przeprowadzone: badanie grup fokusowych oraz cykl szkoleń i warsztatów zwiększających świadomość obywateli co do różnorodności i przeciwdziałania wykluczeniom oraz podnoszących kompetencje liderów Romów.

W 2022 r. rozpoczęto działania organizacyjne dot. realizacji poszczególnych działań. Realizacja działań merytorycznych rozpocznie się w 2023 r.

8. Projekt „Rozwój instytucjonalny”

Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny. Projekt realizowany od IX 2022 do IV 2024 r. ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny z Funduszy EOG.

Projekt zakłada przygotowanie i wdrożenie strategii komunikacji i PR dla CRR w celu zwiększenia rozpoznawalności organizacji. W ramach rozwoju instytucjonalnego stowarzyszenie zatrudniło specjalistów ds. komunikacji i pozyskiwania środków do realizacji działań statutowych CRR. Ponadto organizacja uruchomi w 2023 roku linie telefonicznej pomocy dla Romów oraz przygotuje webinaria informacyjne dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

W 2022 r. rozpoczęto przygotowanie strategii komunikacji i PR i podjęto działania organizacyjne dot. realizacji poszczególnych działań. Realizacja kolejnych działań merytorycznych rozpocznie się w 2023 r.

8. Projekt „Support for Roma refugees fleeing Ukraine”

Projekt realizowany od 23.05.2022 do 30.06.2023 r. z grantu przyznanego przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM).

W ramach realizacji projektu stowarzyszenie zorganizowało wsparcie dla uchodźców romskich z Ukrainy dzięki pracy asystentów pomocy środowiskowej. (wsparcie w systemie edukacji, pomoc w nauce i odrabianiu prac domowych,

---

pomoc w tłumaczeniu, komunikacji międzykulturowej, dostępie do usług medycznych, organizacja pomocy psychologicznej, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych). W trakcie projektu zrealizowano także szkolenia orientacyjne, z samorzecznictwa i komunikacji międzykulturowej dla Romów oraz wycieczki edukacyjne dla dzieci i dorosłych. Znaczna część zadań projektowych dotyczyła wsparcia dla dzieci np. w formie organizacji zajęć pozalekcyjnych (nauka j. polskiego, rozwój ogólny, zajęcia sportowe, muzyczne, plastyczne). Dla dorosłych beneficjentów projektu zorganizowano także indywidualne doradztwo zawodowe, pomoc w alokacji, doraźne usługi medyczne. W ramach realizacji zadania przeprowadzono również dwa szkolenia dla personelu projektu oraz szkolenia na temat różnorodności kulturowej dla urzędników państwowych i wolontariuszy w różnych lokalizacjach.

9. Projekt „Support for Roma community in Poland”

Projekt realizowany od 15.08.2022 do 31.12.2022 r. z grantu przyznanego przez MIĘDZYNARODOWY KORPUS MEDYCZNY (IMC).

W ramach realizacji projektu stowarzyszenie zorganizowało wsparcie dla Romów przebywających w Polsce (obywateli Ukrainy i Polski) w formie pomocy asystentów kulturowych (wsparcie w systemie edukacji, pomoc w nauce i odrabianiu prac domowych, pomoc w tłumaczeniu, komunikacji międzykulturowej, dostępie do usług medycznych). W trakcie projektu zrealizowano także szkolenia z samorzecznictwa i komunikacji międzykulturowej dla Romów oraz wycieczki edukacyjne dla dzieci. Zorganizowano również działanie „infolinii” aby zapewnić potrzebującym szybką pomoc. Projekt zakładał udzielenie wsparcia 570 osobom ale wsparcie otrzymała większa liczba Romów. Dzięki nawiązaniu współpracy z IMC, nasze stowarzyszenie organizowało dystrybucję pomocy rzeczowej dla Romów w Polsce.

Realizacja projektów „Support for Roma refugees fleeing Ukraine” oraz „Support for Roma community in Poland” w znaczący sposób przyczyniła się do poprawy sytuacji bytowej Romów a zwłaszcza uchodźców wojennych z Ukrainy pochodzenia Romskiego. Dzięki podjętym działaniom osoby potrzebujące

---

pomocy otrzymywały wsparcie w miejscu pobytu a jeśli nie było takiej możliwości telefonicznie. Podejmowane działania pomagają uchodźcom w aklimatyzacji i rozwiązaniu bieżących trudności.

10. Współpraca ze społecznością romską, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i międzynarodowymi.

- **Zajęcia muzyczne (taneczne i wokalne)** w zajęciach uczestniczyło po 15 dzieci, część zajęć zostało sfinansowanych ze środków własnych CRR, część ze środków ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w ramach projektu „Dofinansowanie działalności bieżącej CRR”

CRR jest jednym z najstarszych stowarzyszeń romskich w Polsce. Stowarzyszenie specjalizuje się w różnorodnych działaniach, których celem jest ochrona i rozwój szeroko rozumianej kultury romskiej. Organizacja podejmuje też wiele inicjatyw mających na celu integrację Romów i przeciwdziałanie marginalizacji tej społeczności. W 2022 r. CRR rozwijało swoje działania w zakresie samorządności, kontynuowało współpracę z asystentami edukacji romskiej, z innymi stowarzyszeniami, z przedstawicielami samorządów lokalnych a także IRU. Członkowie i współpracownicy stowarzyszenia podejmowali działania bezpośrednio wspierające Romów np. poprzez pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, udzielanie informacji (stacjonarnie i zdalnie), pomoc dla seniorów. Po wybuchu wojny w Ukrainie stowarzyszenie zaangażowało się w organizację pomocy dla uchodźców wojennych zwłaszcza pochodzenia romskiego. W początkowej fazie konfliktu, dzięki pomocy i wsparciu lokalnych radomskich przedsiębiorców oraz stowarzyszenia TERNYPE, CRR zorganizowało transport pomocy do Ukrainy. W kolejnych miesiącach i aktualnie stowarzyszenie wspiera uchodźców przebywających w Polsce. W 2022 r. CRR nawiązało współpracę z IMC oraz Polskim Czerwonym Krzyżem i organizowało dystrybucję pomocy rzeczowej dla Romów.